

niae» (Paris 1968) și «Verzeichnis der Säugetiere Rumäniens» (München 1961), ne poate spune autorul ce informații în plus, — fără să cerem măcar ca acestea să fie originale — aduce noua sa broșură?

În introducere, autorul se străduiește să demonstreze necesitatea impetuoasă a broșurii de față, ca și a celor anterioare, asemănătoare, ale sale, să convingă pe cititor de înalta ei valoare științifică. În realitate, însă, indexul de față nu răspunde nici unei necesități reale, pentru nimeni, nici unei solicitări din partea cuiva. Fiecare specialist sau amator interesat, indiferent de domeniul de studii, își întocmește și ține la curent, cu grijă, atât indexul sistematic, cât și pe cel bibliografic. Pentru nespecialiști, adică profesori, viitori și multe alte categorii de intelectuali, care nu sînt obligați să cunoască chiar ultimele noutăți, acest lucru nici nu este necesar; atunci cînd, totuși, această necesitate se ivește, ei se pot adresa direct, — așa cum se obișnuiește dintotdeauna —, la sursa cea mai potrivită, de unde primesc informații ample și autorizate, fără a recurge la intermediar. De altfel, nici nu am auzit, pînă acum, pe cineva, care să comenteze favorabil această apariție. Am auzit, în schimb, bine cunoscuta expresie: «păcat de bani!»

Se pune atunci întrebarea: pentru cine s-a tipărit această broșură?

Reclama insistență, pe care și-o face autorul principal, începînd din prima pagină, în introducere, continuînd pînă la cea din urmă, și chiar prin rezumatele străine, nu ne poate convinge, din păcate, în favoarea sa.

Pentru străini, autorul principal își dă singur certificatul, în încheierea rezumatului în limba engleză:

«This work is to be considered as a first and very useful directory (sublinierea ne aparține), both for biologists and museum curators, and for foreign specialists who wish to know the vertebrate inventory of Romania».

Dacă este într-adevăr o lucrare capitală, de atât de mare valoare și de larg interes, cum susține autorul, de ce nu a fost prezentată, spre publicare, la Academie, la Editura științifică sau la cea didactică, sau la Muzeul «Gr. Antipa», care, toate, sînt bucurioase să editeze broșuri de înaltă ținută științifică și cu conținut valoros, referitoare la țara noastră? De ce au fost ocolite aceste foruri, în cadrul cărora verificarea, mai riguroasă, ar fi putut evita apariția unor asemenea greșeli?

Au recurs autorii la ajutorul științific al unor cercetători cu experiență și cu autoritate recunoscută, înainte de a merge la tipar?

Subliniind încă o dată numeroasele erori științifice, ne exprimăm regretul că o asemenea lucrare a fost difuzată și în străinătate, fapt ce umbrășește merituosele realizări editoriale ale altor cercetători ai noștri.

DR. MIRCEA AL. IENIȘTEA și
M. TALPEANU

În numărul mare de studii apărute în domeniul etnografiei, țărîm al unor vaste investigații în ultimii ani, vara anului 1969 a adus o importantă apariție editorială: *Cibinium 1967—1968*. Cel de-al doilea număr al publicației *Cibinium* (Studii și materiale privind Muzeul tehnicii populare din Dumbrava Sibului), apărut în condiții grafice superioare, cu texte paralele în limbile română și germană, cu multe planșe, hărți și fotografii, înmănușiază, sub semăturile unor specialiști recunoscuți, un mare număr de studii privind problemele importante ale etnografiei noastre. Grupind materiale variate sub raportul problematicii, volumul prezintă în deosebi studii dedicate tehnicii populare la români, domeniu tot mai important și actual al etnografiei noastre și al celei internaționale. Importanța problemei este confirmată și de ponderea acestei teme la diferite reuniuni științifice internaționale, așa cum arată dr. Cornel Irimie în studiul său introductiv „Cercetări etnografice privind istoria tehnicii populare la români”. Evidențînd multitudinea cercetărilor contemporane, atât în legătură cu studiul ocupațiilor, cât și cu cel al așezărilor, autorul arată că o istorie a tehnicii populare va urma să sintetizeze rezultatele acestor cercetări.

Într-un alt studiu, intitulat „Anchetă statistică în legătură cu rețeaua de instalații tehnice populare acționate de apă pe teritoriul României”, însoțit de un bogat material ilustrativ (schițe, hărți), același autor, pe baza cercetărilor făcute în legătură cu proiectul de organizare a Muzeului tehnicii populare la Sibiu, face o serie de considerații privind clasificarea instalațiilor în cadrul genurilor de industriei țărănești, potrivit destinației lor: instalații folosite în scop alimentar (mori, uleiște, instalații pentru prelucrarea fructelor), instalații pentru prelucrarea textilelor (pive, dîrste, viltori, darace), instalații pentru prelucrarea de materii prime. Într-un capitol special sînt prezentate numărul și frecvența instalațiilor pe teritoriul patriei noastre, în cadrul provinciilor istorice. Un mare număr de studii din volum urmăresc aspectele concrete ale tehnicii populare, în domeniul morăritului: „Morile și pivele de pe valea Jaleșului (jud. Gorj)”, de Vasile Cărăbiș; „Mori cu ciutură

și pive din bazinul superior al Bahnei — Mehedinți”, de Monica Budiș și Petre Idu; viticulturii: „Construcțiile viticole din Gorj. Contribuții la studiul etnografic al viticulturii”, autori Paul Petrescu și Al. Mironescu; tehnicilor de viltorit: „O tehnică străveche de viltorit” de I. Iurasciuc.

O altă serie de studii importante îmbrățișează cele mai variate probleme din domeniul vast al meșteșugurilor populare. Se impune în primul rînd atenției studiul semnat de Nicolae Dunăre, „Răspîndirea satelor specializate în meșteșuguri populare pe teritoriul României”. Prezentînd pe scurt modul în care se produce desprinderea meșteșugurilor de agricultură, autorul scoate în relief interdependența ocupațiilor tradiționale de bază, ca și evoluția procesului de specializare pînă la apariția satelor specializate în diferite meșteșuguri populare (prelucrarea metalelor, a pietrei, olărie etc.). Prin problema ridicată se afirmă și studiul semnat de prof. Constantin C. Giurescu, „Vechimea exploatarea petrolului și a cerii de pămînt în Țările Românești”. Analizînd, pe baze lingvistice, originea latină a termenului românesc „păcură”, fără corespicient în limbile balcanice slave sau neslave și istorice, precum și exploatarea neîntreruptă a petrolului în spațiul carpatic, autorul aduce o nouă dovadă în sprijinul continuității pe teritoriul țării noastre.

Unor domenii speciale ale meșteșugului popular sînt dedicate studiile semnate de: Tancred Bănățeanu, „Lăzi populare românești”; „Meșteșugul și arta lădarilor”, Ion Chelcea, „O tehnică arhaică pentru prelucrarea țesăturilor de casă — bătutul la gratic”, Tereza Mozeș, „Ceramica populară din Bîrsa”, Raymonde Wiener, „Contribuții la studiul tehnicii populare de prelucrare a osului. Doi meșteri în prelucrarea cornului la Sibiu”.

Cîteva studii sînt dedicate arhitecturii populare: „Tipurile de case din Țara Oltului și tehnica de construcție a lor” de Ion Petrescu-Burloiu, „Caractere specifice în arhitectura populară din Gorj” de Andrei Pănoiu.

Ultimele studii ale volumului sînt dedicate unor întîlniri ale etnografilor pe plan internațional: „Conferința de lucru a muzeelor etnografice în aer liber ținută la Brienz-Elveția în luna septembrie 1967” (Cornel Irimie), aspectelor activității muzeografice ale

asociației „Astra”-„Prima expoziție etnografică românească în aer liber (1905)” (Mihai Sofronie), ca și unor note de călătorie în legătură cu muzele etnografice în aer liber din Austria și Republica Federală a Germaniei (arh. Paul Niedermair).

Grupul studii riguros întocmit din punct de vedere științific, îmbrățișând domenii de mare actualitate în cercetarea etnografică națională și internațională, noul volum este un deosebit de util instrument de lucru la dispoziția cercetătorilor, înscrinduse pe linia valorificării cât mai depline a culturii materiale și spirituale a poporului nostru.

ION ȘERBAN

PUBLICAȚII DE ETNOGRAFIE ALE MUZEOGRAFILOR ORĂDENI

Sub îngrijirea Muzeului și a Comitetului județean de cultură și artă din Oradea au apărut de curând lucrările „Țesături populare românești din Bihor” de Maria Boșe și „Portul popular femeiesc din bazinul Crișului repede” de Tereza Mozeș. Inițiativa luată de numeroase case de creație și muzee județene de a publica rezultatele cercetărilor de etnografie și artă populară privitoare la aria lor de activitate trebuie salutată cu cea mai mare satisfacție. Prin aceste contribuții sînt împlinite nu numai necesitățile practice de organizare și îndrumare ale muzeelor și caselor de creație, dar ele au cea mai mare importanță pentru lucrările mari etnografice de sinteză pe care le așteptăm în viitor.

Lucrarea Mariei Boșe prezintă rezultatele cercetărilor întreprinse de autoare în partea superioară a văii Crișului Negru, zonă care corespunde geografic cu depresiunea Beiuș-Vaşcău. Bihorul este una din zonele puternic creatoare în toate genurile de artă populară. În ceea ce privește țesăturile, zona se caracterizează prin dominarea țesăturilor din pînză de cîneapă, în și bumbac, în raport cu țesăturile din lînă. Importanța țesăturilor din pînză, prin varietatea și valoarea lor ornamentală, se

reflectă și în organizarea interiorului.

Deși aceste țesături erau în general lucrate în toate gospodăriile țărănești din satele din zonă, cîteva sate așezate la poalele munților—Pietroasa, Brădet, Broaște, Budureasa, Lelești, Tărcăița, precum și satele din jurul Vașcăului—s-au specializat în confecționarea acestor țesături, care erau vîndute în mare parte la țirgurile de țară din vecinătate.

După o privire istorică asupra vechimii industriei textile din zonă, atestată arheologic și documentar, sînt prezentate toate fazele prelucrării cînepii și lînii. În ceea ce privește unelele industriei casnice, cercetările autoarei au dus la identificarea a numeroase sate specializate în confecționarea anumitor categorii de unelte. De asemenea, datorită importanței pe care au avut-o țesăturile din lînă pentru casă și port, s-au dezvoltat în zonă o serie de centre de dubit.

Tehnica țesutului este prezentată atît prin operațiile premergătoare țesutului—urzitul, învelitul sulului, năvăditul—cît și prin tehnicile de țesut—țesutul în două ite, năvăditul în trei și patru ite—alesătura cu spețea, în degete, cu ața, cu îndreua, cu drotul. Tehnicile de țesut și de ornamentat sînt cercetate în legătura lor cu diferitele categorii de țesături la care se aplică, cu genul de motive decorative folosite, cu valoarea lor artistică.

Țesăturile confecționate în gospodării sînt clasificate după funcția lor, în patru categorii: țesături de uz gospodăresc, țesături decorative pentru interior, țesături pentru port, țesături legate de obiceiuri, tradiții și cult.

Din prima categorie fac parte, pe de o parte țesăturile folosite în interiorul de lucru, pe de alta, țesăturile folosite pentru satisfacerea anumitor necesități gospodărești, strecurători pentru caș, șterguri pentru învelit hrana, precum și țesăturile de transport, saci și straite de tot felul.

Țesăturile decorative pentru interior constituie categoria cea mai importantă din punct de vedere artistic. În vechile locuințe cu o singură încăpere pentru locuit, aceste țesături erau puse doar cu ocazia anumitor evenimente importante. La începutul secolului XX, prin diferențierea unei odăi nelocuite, de paradă, de camera de locuit, țesăturile sînt așezate permanent în odăie formînd ansambluri decorative bine structurate. Dacă, morfologic, țesăturile variază după funcția pe care o îndeplinesc în cadrul interiorului, ceea ce determină și o anumită grupare a cîmpilor ornamentali, ele sînt foarte unitare prin material, tehnică de ornamentare și prin sistemul de decorare. Țesăturile tradiționale erau decorate exclu-

siv prin ales, broderiile și cusăturile fiind mai noi în ornamentarea țesăturilor.

A treia categorie de țesături este constituită din țesăturile folosite pentru îmbrăcăminte, pe de o parte piese finite—zadia, briul, ștergarul de cap și cel de mină, pe de alta, țesături din care se croiesc și se confecționează anumite piese de port.

Diferențierea unor variate calități de pînză în funcție de destinația ei, precum și varietatea genurilor de țesături, folosite pentru îmbrăcăminte indică înaltul nivel al industriei casnice textile din regiune.

Țesăturile legate de obiceiuri, tradiții și cult sînt reprezentate prin țesăturile folosite în biserică, la împodobitul altarului, icoanelor și a stranelor, prin țesăturile folosite cu ocazia marilor țirguri de primăvară—straite și felește, acestea din urmă fiind datorite de fete viitorilor logodnici și feciorilor care pleacă la cătanie, precum și de țesăturile de nuntă, botex și moarte.

Într-un capitol special, autoarea se ocupă de ornamentica țesăturilor. Identificînd motivul cu denumirea locală după metoda de cercetare a lui N. Dunăre, autoarea clasifică motivele ornamentale în motive abstracte și concrete, acestea la rîndul lor fiind grupate în motive cosmice, fitomorfe, zoomorfe, skeuomorfe și simbolice. Deși clasificarea motivelor după termenul local folosit pentru denumirea lor mai comportă unele discuții, autoarea are marele merit de a fi identificat numeroase motive ornamentale și denumiri interesante și pitorești, care denotă că fenomenul este încă viu în regiune.

Totuși, considerarea motivelor izolat, în afara structurilor și a sistemelor decorative, poate avea unele neajunsuri. Motivele decorative au în genere o foarte mare circulație. Ceea ce ne interesează, pe lîngă repertoriul ornamental este să stabilim de asemenea structurile decorative care poartă particularitățile de stil specifice zonei cercetate.

Procesul general al prefacerilor economice și sociale din țara noastră nu a rămas fără efect asupra industriei textile și a țesăturilor din Bihor. Dacă o serie de țesături de interior și de port au fost înlocuite cu materiale industriale, au apărut în schimb și piese noi care valorifică creator elementele tradiționale.

Interesul lucrării Mariei Boșe este sporit printr-o bogată ilustrație și un glosar de termeni locali.

★

Așa după cum o arată și titlul, lucrarea Terezei Mozeș este consacrată portului femeiesc din bazinul Crișului Repede. În cursul dezvoltării istorice a Țării Criș-